

Σχήματα λόγου.—*ἐν τοῖς μάλιστα* (βραχυλογία) *ἀντί ἐν τοῖς ἐνεξομένοις οὐ μάλιστα ἐνέξει.* οὐχ ἤκιστα (λιτότης) *ἀντί μάλιστα.* «*διατὶ δὴ;*» (βραχυλογία) *φατὲ ἐμὲ ἐνέξεσθαι ταύταις ταῖς αἰτίαις ἐν τοῖς μάλιστα; οὐχ ἤκιστα, ἀλλ' ἐν τοῖς μάλιστα* (ἐκ παραλλήλου). *ἐν τοῖς μάλιστα* (βραχυλογία) *ἀντί ἐν τοῖς ὁμολογηκόσι μάλιστα Ἀθηναίων ὁμολογηκῶς.* *Φαῖεν γὰρ ἄν, ὅτι* (ὑποφορά). *τεκμήριά ἐστι* (ἀττική σύντ.). *μεγάλα ἡμῖν τούτων τεκμήρια* (ὑπερβατόν) *ἀντί μεγάλα τεκμήρια.* οὐ-οὔτε-οὔτε-οὔτε-οὔδ' οὔδὲ (πολυσύνδετον). *ἄλλης πόλεως* (πρόληψις) *ἀντί οὔδ' ἐπιθυμία σὲ ἔλαβεν εἰδέναι ἄλλην πόλιν καὶ ἄλλους νόμους.* ἀκούσης—ἐκούσης (ἀντίθεσις) ἔρπου. τότε μὲν, νῦν δὲ (ἀντίθεσις) χρόνου. *ἐκαλλωπίζου* (μεταφορά). *πράττεις—πράξεις* (ἐπαναφορά). *ἔργω οὐ λόγῳ* (ἐκ παραλλήλου). *ἀνάγκη, ὡς Σώκρατες* (ἀνθυποφορά) *εἰς προηγηθεῖσαν ὑποφορᾶν.* «*ἄλλο τι οὖν,*» ἄν φαῖεν (ὑποφορά). οὐχ-οὔδὲ-οὔδὲ (πολυσύνδετον). οὔτε-οὔτε-οὔτε (πολυσύνδετον). οἱ χολοὶ τε καὶ τυφλοὶ καὶ ἀνάπηροι (πολυσύνδετον). *τίνοι γὰρ ἄν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων;* (ρητορ. ἔρωτ.) *ἰσοδυναμοῦσα μὲ ἔντονον ἀρνησιν «οὔδενι ἄν ἀρέσκοι».*

Γνωμικόν.—12. *τίνοι γὰρ ἄν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων;*

Πραγματικά — ταύτην τὴν ὁμολογίαν τῆς ἐκτελέσεως τῶν διατασσομένων. ἐπὶ θεωρίαν θεωρία ἐκαλεῖτο ἢ πρεσβεία, ἢ ὁποῖα ἐστέλλετο εἰς τινὰ ἑορτήν, τελετὴν ἢ πανηγυρίν (π.χ. Δήλου κεφ. 1). Ἐνταῦθα ἐννοοῦνται οἱ ἀγῶνες (ἀθλητικοί, ποιητικοί, γυμναστικοί), οἱ ὁποῖοι ἐτελοῦντο κατὰ τὰς 4 μεγάλας Πανελληνίους ἑορτάς, δηλ. τῶν Ὀλυμπίων, Νεμέων, Ἰσθμίων καὶ Πυθίων, σκοπὸν ἔχοντες τὴν σφυρηλάτησιν τοῦ ἔθνικοῦ φρονήματος, τὴν συνένωσιν πάντων τῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος Ἑλλήνων καὶ τὴν διατήρησιν τῆς εἰρήνης. Ἰσθμὸν τῆς Πελοποννήσου, ὅπου ἐτελοῦντο τὰ Ἰσθμια ἀδηλον πότε ἐκεῖ μετέβη ὁ Σωκράτης. *στρατευσόμενος* ὁ Σωκρ., ὡς μνημονεύει ὁ ἴδιος ἐν τῇ Ἀπολογίᾳ κεφ. 17, μετέσχε 1) τῆς ἐν Ποτειδαίᾳ (Χαλκιδικῆς) πολιορκίας, ἐπειδὴ ἡ Ποτείδαία ἀπεστάτησε τῆς Ἀθηναϊκῆς συμμαχίας, συμμαχήσασα πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους (432), 2) τῆς ἐν Ἀμφιπόλει (παρὰ τὸν Στρυμόνα) μάχης, ἐπειδὴ ἡ Ἀμφίπολις ὁμοίως ἀποστατήσασα συνεμάχησε πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους (422) καὶ 3) τῆς τοῦ Δηλίου (Βοιωτίας) μάχης, ὅπου ἐθαυμάσθη ἡ ἀνδρεία του (424). Τὸ Δηλίον ἦτο ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. ἐν αὐτῇ τῇ δίκη μετὰ τὴν πρώτην ψηφοφορίαν, καθ' ἣν ἐκρίθη ἔνοχος ὑπὸ τῶν δικαστῶν τῆς Ἡλιαίας. ἐξῆν τιμῆσασθαι ἐπειδὴ ὁ Μέλητος ἐγγράφως προέτεινεν ὡς ποινὴν θάνατον, οἱ δὲ δικασταὶ τὸν ἔκριναν ὡς ἔνοχον, ὁ Σωκρ. εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἀντιπροτείνῃ ἄλλην ποινὴν, π.χ. φυλάκισιν, χρηματικὴν ἀποζημίωσιν ἢ ἀειφυλίαν, περὶ ὧν ὁμιλεῖ μὲ περιφρόνησιν ἐν τῇ Ἀπολογίᾳ κεφ. 27. Ἡ ἀγέρωχος καὶ ὑπερήφανος αὕτη στάσις συνετέλεσεν, ὥστε 80 περίπου δικασταὶ, ἀθώωτικοὶ πρῶτον, νὰ γίνουιν καταδικαστικοὶ κατόπιν, ὅταν ἐγένετο δευτέρα ψηφοφορία πρὸς ἐπιβολὴν τῆς ποινῆς. *Λακεδαίμονα—Κρήτην* τὰς δύο ταύτας Δωρικὰς χώρας ἐθεώρει πρότυπον εὐνομουμένων πολιτειῶν κατὰ τε τὸ πολίτευμα καὶ τὰ ἥθη, ἰδιαίτατα δὲ τὴν πρώτην διὰ τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου καὶ τὴν ὑποταγὴν τῶν Σπαρτιατῶν εἰς αὐτούς. *καταγέλαστος* διότι θὰ ἦτο ἀσυνεπῆς καὶ ἀνακόλουθος πρὸς ὅσα προηγουμένως αὐταρέσκως καὶ ὑπερηφάνως διεκήρυσσεν.

Νόημα.—Οἱ Νόμοι ἐφιστοῦν τὴν προσοχὴν τοῦ Σωκράτους διὰ τὴν μελετωμένην ἀπόπειραν δραπετεύσεως, καθ' ὅσον θὰ εἶναι ἀσυγχώρητος περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον Ἀθηναῖον πολίτην.

Οἱ λόγοι δὲ, διὰ τοὺς ὁποίους θὰ εἶναι ἀδικαιολόγητος ὁ Σωκρ., προέρχονται ἐκ τῆς πολιτείας αὐτοῦ τοῦ ἰδίου :

1) Διότι ἡ διαρκὴς παραμονὴ τοῦ εἰς Ἀθήνας ἐξαιρέσει τῆς περιπτώσεως, καθ' ἣν ἀπεδήμησεν ἅπαξ εἰς Ἴσθμόν, ἵνα παρακολουθήσῃ τοὺς Πανελληνίους ἀγῶνας ἢ πρὸς ἐκτέλεσιν στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, εἶναι δεῖγμα σαφὲς τῆς ἀγάπης τοῦ πρὸς τὴν πόλιν. 2) Παραμένων εἰς τὴν πόλιν ἐσχημάτισεν οἰκογένειαν καὶ ὁμολόγησεν, ὅτι θὰ πολιτεύεται συμφώνως πρὸς τοὺς νόμους αὐτῆς. 3) Οὐδέποτε ἐξεδήλωσεν ἐπιθυμίαν νὰ γνωρίσῃ τοὺς νόμους ἄλλης τινὸς πόλεως καὶ 4) Ὃταν διεξήγετο ἡ δίκη τοῦ, ἐνῶ εἶχεν ἐκ τοῦ Νόμου δικαίωμα νὰ ὀρίσῃ δι' ἑαυτὸν ὡς ποινὴν τὴν ἐξορίαν, προσεποιεῖτο, ὅτι δὲν ἐφοβεῖτο τὸν θάνατον, προτιμῶν αὐτὸν ἀντὶ τῆς ἐξορίας.

Καὶ τώρα πῶς εἶναι δυνατόν νὰ περιφρονήσῃ ἐκείνους τοὺς λόγους, οἱ ὅποιοι ἐλέγχθησαν κατὰ τὴν δίκην, καὶ νὰ μὴ ἐντραπή τοὺς νόμους, οἱ ὅποιοι τώρα ἀσκοῦν τὰ δικαιώματά των ἐναντίον τοῦ; Θὰ τὰ περιφρονήσῃ ὅλα αὐτὰ καὶ θὰ φθάσῃ εἰς τὸ κατάντημα νὰ πράξῃ, ὅτι θὰ ἐπραττεν ὁ φαυλότατος τῶν δούλων παρὰ τὰς συμφωνίας καὶ τὰς ὑποσχέσεις;

Ὁ Κρίτων ἀναγκάζεται νὰ παραδεχθῇ, ὅτι πράγματι ὁ Σωκράτης διὰ τῆς τοιαύτης πολιτείας τοῦ ἐμπράκτως ὑπεσχέθη νὰ ζῆ ὡς καλὸς πολίτης.

Ἐπίσης οἱ Νόμοι ὑπενθυμίζουν εἰς τὸν Σωκράτην, ὅτι, ἐὰν δραπετεύσῃ, παραβαίνει ὑποσχέσεις, αἱ ὅποιαι ἐδόθησαν ἄνευ ἐξαναγκασμοῦ καὶ ἀπάτης καὶ μάλιστα εἰς χρονικὸν διάστημα 70 ἐτῶν, κατὰ τὸ ὁποῖον ἦτο δυνατόν νὰ ἀπέλθῃ, ἐφ' ὅσον θὰ ἐνόμιζεν ὅτι οὔτε ἡ πόλις εἶναι ἀρεστὴ οὔτε δίκαια αἱ συμφωνίαι, καὶ νὰ μεταβῇ μάλιστα εἰς τὴν Λακεδαίμονα ἢ τὴν Κρήτην, περὶ τῶν ὁποίων διαρκῶς ἔλεγεν, ὅτι καλῶς κυβερνῶνται.

Παραμένων ὅμως εἰς αὐτὴν περισσότερον χρόνον, ἀπὸ ὅσον παρέμειναν οἱ χῶλοι καὶ οἱ ἀνάπηροι, ἀποδεικνύει, ὅτι καὶ ἡ πολιτεία καὶ οἱ Νόμοι αὐτῆς ἦσαν ἀρεστοί. Ἐπομένως ὁ Σωκράτης, πειθόμενος εἰς τοὺς Νόμους, πρέπει νὰ ἐμμεῖνῃ εἰς τὰ συμπεφωνημένα, ἵνα μὴ, δραπετεύων, γίνῃ καταγέλαστος ἀπὸ τὸν κόσμον ὡς ἀσυνεπής.

Περίληψις.— Ἡ ἐν Ἀθήναις διαρκὴς παραμονὴ τοῦ Σωκράτους ἀποτελεῖ ἐμπρακτον ὁμολογίαν τῆς ὀρθότητος τῶν Νόμων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 15.

«Σκόπει γὰρ δὴ,
ταῦτα παραβάς
καὶ ἑξαμαρτάνων τι
τούτων, τί ἀγαθὸν ἐργάσει
σαυτὸν
ἢ τοὺς ἐπιτηδείους τοὺς σαυτοῦ.
ὅτι μὲν γὰρ
κινδυνεύσουσί γε
σου οἱ ἐπιτήδαιοι καὶ αὐτοὶ
φεύγειν
καὶ στερηθῆναι τῆς πόλεως
ἢ ἀπολέσαι τὴν οὐσίαν,
σχεδὸν τι δῆλόν (ἐστίν)·
αὐτὸς δὲ πρῶτον μὲν
ἐὰν ἔλθῃς εἰς τινὰ πόλεων

«Διότι σκέψου πρὸς στιγμὴν,
ἐὰν παραβῆς αὐτὰ
καὶ διαπράξῃς κάποιον ἀδίκημα
ἀπὸ αὐτὰ, τί καλὸν θὰ κάμῃς
εἰς τὸν ἑαυτὸν σου
ἢ εἰς τοὺς ἰδικούς σου φίλους.
Ὅτι μὲν δηλαδὴ
θὰ διατρέξουν ἀσφαλῶς κίνδυνον
οἱ φίλοι σου καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι
νὰ ἐξορισθοῦν
καὶ νὰ στερηθοῦν τῆς πατρίδος (των)
ἢ νὰ χάσουν τὴν περιουσίαν (των)
σχεδὸν περίπου (εἶναι) φανερόν·
Σὺ ὁ ἴδιος πάλιν πρῶτον μὲν,
ἐὰν μεταβῆς εἰς μίαν ἐκ τῶν πόλεων

τῶν ἐγγύτατα,

ἢ Θήβῃς ἢ Μεγαράδῃ—

εὐνομοῦνται γὰρ ἀμφότεραι—
πολέμιος ἦξεις, ὦ Σώκρατες,
τῇ πολιτείᾳ τούτων,
καί, ὅσοιπερ κήδονται
τῶν αὐτῶν πόλεων,
ὑποβλέπονταί σε
ἡγούμενοι διαφθορέα τῶν νόμων
καὶ βεβαιώσεις
τοῖς δικασταῖς
τὴν δόξαν,
ὥστε δοκεῖν
ὀρθῶς τὴν δίκην δικάσαι·
ὅστις γὰρ ἐστὶ
διαφθορεὺς νόμων,
σφόδρα
που
δόξειεν ἂν
εἶναι διαφθορεὺς
νέων γε
καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων.
πότερον οὖν φεύξει

τάς τε εὐνομουμένας πόλεις

καὶ τοὺς κοσμιωτάτους τῶν ἀνδρῶν; καὶ τοὺς ἠθικωτάτους ἐκ τῶν ἀν-

καὶ τοῦτο ποιοῦντι
ἄρα ἄξιόν σοι ἐστὶ ζῆν;
ἢ πλησιάσεις τούτοις
καὶ ἀναισχυντήσεις διαλεγόμενος;—
τίνας λόγους, ὦ Σώκρατες,
ἢ οὐσπερ
(ἐλεγες) ἐνθάδε,
ὡς ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη
πλείστου ἄξιόν (ἐστὶ)
τοῖς ἀνθρώποις
καὶ τὰ νόμιμα καὶ οἱ νόμοι;
καὶ οὐκ οἶει
φανεῖσθαι ἕσχημον ὄν
τὸ τοῦ Σωκράτους πρᾶγμα;
νοή γε οἴεσθαι.

αἱ ὁποῖαι εἶναι πολὺ πλησίον τῶν
[Ἀθηνῶν),

λ.χ. ἢ εἰς τὰς Θήβας ἢ εἰς τὰ Μέ-
[γαρα—

διότι ἀμφότεραι καλῶς κυβερνῶνται,
ὡς ἐχθρὸς θὰ φθάσης, Σωκράτη,
τῆς πολιτείας αὐτῶν,
καί, ὅσοι βεβαίως ἐνδιαφέρονται
διὰ τὰς πόλεις τῶν
θὰ σὲ βλέπουν μὲ ὑποπτον βλέμμα,
διότι θὰ (σὲ) θεωροῦν καταστροφέα
καὶ θὰ ἐνισχύσης [τῶν νόμων
πρὸς ἐξίλεωσιν τῶν δικαστῶν
τὴν γνώμην (τῶν ἀνθρώπων),
ὥστε νὰ πιστεύουν
ὅτι ὀρθῶς ἐξεδίκασαν τὴν δίκην·
διότι, ἐὰν (κανεῖς) εἶναι
καταστροφεὺς τῶν νόμων,
εἰς μέγαν βῆθμόν,
κατὰ τὴν γνώμην μου,
ἤθελε θεωρηθῆ
ὅτι εἶναι καταστροφεὺς
νέων τοῦλάχιστον
καὶ ἐπομένως ἀνοήτων ἀνθρώπων.
Ποῖον ἐκ τῶν δύο λοιπόν: θὰ ἀπο-

[φεύγης
τάς πόλεις, αἱ ὁποῖαι καλῶς κυβερ-
[νῶνται,
[θρώπων;

καί, ἂν πράττης αὐτό,
ἄρα γε θὰ ἔχη ἀξίαν διὰ σὲ ἡ ζωὴ;
ἢ θὰ πλησιάσης αὐτούς
καὶ δὲν θὰ ἐντρέπῃσαι νὰ συζητῆς;—
Ποίους λόγους (συζητῶν), Σωκράτη,
ἢ ἐκείνους ἀκριβῶς, τοὺς ὁποίους
(ἐλεγες) ἐδῶ,
ὅτι δηλαδὴ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη
(εἶναι) ἀξιολογώτατα πράγματα
διὰ τοὺς ἀνθρώπους,
ὅπως καὶ τὰ νόμιμα καὶ οἱ νόμοι;
Καὶ δὲν νομίζεις
ὅτι θὰ φανῆ ὅτι εἶναι ἀπρεπῆς
αὐτῇ ἡ διαγωγὴ τοῦ Σωκράτους;
Πρέπει φυσικὰ νὰ (τὸ) νομίζης.

ἄλλ' ἐκ μὲν τούτων τῶν τόπων
 ἀπαρεῖς,
 ἤξεις δὲ εἰς Θετταλίαν
 παρὰ τοὺς ξένους τοῦ Κρίτωνος·
 ἐκεῖ γὰρ δὴ
 πλείστη ἀταξία
 καὶ ἀκολασία (ἐστὶ),
 καὶ ἴσως ἠδέως
 ἂν σου ἀκούοιεν,
 ὡς γελοῖως
 ἀπεδιδράσκεις ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου
 περιθέμενος σκευὴν τέ τινα,
 ἢ λαβῶν διφθέραν,
 ἢ ἄλλα,
 οἷα δὴ εἰώθασιν
 ἐνσκευάζεσθαι οἱ ἀποδιδράσκοντες,
 καὶ μεταλλάξας
 τὸ σχῆμα τὸ σαυτοῦ·
 ὅτι δὲ γέρων ἀνὴρ
 μικροῦ χρόνου λοιποῦ ὄντος
 τῷ βίῳ,
 ὡς τὸ εἶκός (ἐστὶν),
 ἐτόλμησας ἐπιθυμεῖν ζῆν
 οὕτως αἰσχροῦς,
 παραβάς νόμους τοὺς μεγίστους,
 οὐδεὶς (ἐστὶ),
 ὃς ἔρεϊ;
 ἴσως (οὐδεὶς ἔρεϊ),
 ἂν μὴ τινα λυπῆς·
 εἰ δὲ μὴ, ὦ Σώκρατες,
 ἀκούσει
 πολλὰ καὶ ἀνάξια σαυτοῦ. —
 βιώσει δὴ ὑπερχόμενος
 πάντας ἀνθρώπους
 καὶ δουλεύων—
 τί ποιῶν (βιώσει)
 ἢ εὐωχούμενος
 ἐν Θετταλίᾳ,
 ὥσπερ ἀποδεδημηκῶς
 εἰς Θετταλίαν ἐπὶ δεῖπνον;
 λόγοι δὲ ἐκεῖνοι
 οἱ περὶ δικαιοσύνης τε
 καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς
 ποῦ ἡμῖν ἔσονται;
 ἀλλὰ δὴ

Ἄλλ' ἀπὸ αὐτοῦ μὲν τοὺς τόπους
 θὰ ἀναχωρήσης,
 θὰ μεταβῆς δὲ εἰς τὴν Θεσσαλίαν
 πλησίον τῶν φίλων τοῦ Κρίτωνος·
 διότι ἐκεῖ, ὡς γνωστόν,
 μέγιστη ἀκαταστασία
 καὶ ἀκολασία (ἐπικρατεῖ),
 καὶ ἴσως μὲ εὐχαρίστησιν
 θὰ ἤκουον ἀπὸ σέ,
 μὲ ποῖον γελοῖον τρόπον
 ἐδραπέτευες ἀπὸ τὸ δεσμωτήριον,
 ἀφοῦ ἐνεδύθης κάποιαν ἐνδυμασίαν,
 ἢ δηλ. ἀφοῦ ἐφόρεσες δερμάτινον ἐν-
 ἢ ἄλλα πράγματα, [δυμα
 ὅποια, ὡς γνωστόν, συνηθίζου
 νὰ ἐνδύωνται οἱ δραπετεύοντες,
 καὶ ἀφοῦ μετέβαλες
 τὴν ἐξωτερικὴν σου μορφήν·
 ὅτι δὲ σὺ γέρων ἄνθρωπος,
 ἐνῶ ὀλίγος χρόνος ὑπελείπετο
 νὰ ζήσης,
 ὅπως (εἶναι) φυσικόν,
 ἐτόλμησες νὰ ἐπιθυμῆς νὰ ζῆς
 τόσον ἀναξιοπρεπῶς,
 ἀφοῦ παρέβης τοὺς μεγίστους νόμους,
 κανεὶς δὲν θὰ εὐρεθῆ,
 ὁ ὁπιῖος θὰ (σοῦ τὸ) εἶπη:
 "Ἰσως (κανεὶς δὲν θὰ σοῦ τὸ εἶπη),
 ἂν δὲν δυσαρестῆς κανένα·
 ἄλλως, Σωκράτη,
 θὰ ἀκούσης
 πολλὰ καὶ ἀνάξια τοῦ ἑαυτοῦ σου.
 Θὰ ζῆς λοιπὸν κολακεύων
 ὅλους τοὺς ἀνθρώπους
 καὶ φερόμενος δουλικῶς—
 τί (ἄλλο) πράττων (θὰ ζῆς)
 παρὰ τρώγων καὶ πίνων
 εἰς τὴν Θεσσαλίαν,
 ὡσάν ἀκριβῶς νὰ ἔχης ἀποδημήσει
 εἰς τὴν Θεσσαλίαν διὰ νὰ τρώγῃς;
 Ἐκεῖνοι δὲ οἱ περίφημοι λόγοι
 περὶ δικαιοσύνης
 καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς
 τί θὰ γίνουν, παρακαλοῦμεν;
 Ἄλλὰ τέλος πάντων

βούλει ζῆν
 τῶν παίδων ἕνεκα,
 ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψῃς
 καὶ παιδεύσῃς;
 τί δέ;
 εἰς Θετταλίαν αὐτοὺς ἀγαγὼν

θρέψῃς τε
 καὶ παιδεύσῃς,
 ξένους ποιήσας,
 ἵνα ἀπολαύσωσι
 καὶ τοῦτο σοῦ;
 ἢ τοῦτο μὲν οὐ (πείσονται),
 αὐτοῦ δὲ τρεφόμενοι
 σοῦ ζῶντος
 βέλτιον θρέψονται
 καὶ παιδεύονται,
 μὴ ξυνόντος σοῦ αὐτοῖς;

οἱ γὰρ ἐπιτήδαιοι οἱ σοὶ
 ἐπιμελήσονται αὐτῶν.
 Πότερον
 ἐὰν ἀποδημήσῃς εἰς Θετταλίαν,
 ἐπιμελήσονται,
 ἐὰν δὲ ἀποδημήσῃς
 εἰς Ἄδου (οἶκον)
 οὐχὶ ἐπιμελήσονται;
 εἴπερ γέ τι ὄφελος αὐτῶν ἐστί
 τῶν φασκόντων
 εἶναι ἐπιτηδείων σοι,
 χρὴ γε οἶεσθαι
 (ἐπιμελήσεσθαι)».

θέλεις νὰ ζῆς
 χάριν τῶν υἱῶν σου,
 διὰ νὰ τοὺς ἀναθρέψῃς
 καὶ (τοὺς) ἐκπαιδεύσῃς;
 Τί λοιπόν;
 Εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ἐὰν ὀδηγήσῃς
 [αὐτούς,

θὰ (τοὺς) ἀναθρέψῃς
 καὶ θὰ (τοὺς) ἐκπαιδεύσῃς,
 ἀφοῦ (τοὺς) ἐκπατρίσῃς,
 διὰ νὰ ἀπολαύσωσι
 καὶ αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν ἐκ μέρους σου;
 ἢ αὐτὸ μὲν δὲν (θὰ πάθουν),
 ἐδῶ ὁμως (εἰς Ἀθήνας) ἀνχτρεφόμε-
 ἐὰν σὺ ζῆς, [νοι
 καλύτερον θὰ ἀνατρέφονται
 καὶ θὰ ἐκπαιδεύονται,
 μολονότι σὺ δὲν θὰ εἶσαι εἰς ἐπι-
 [κοινωνίαν μαζί των;

Διότι οἱ φίλοι σου
 θὰ φροντίσουν δι' αὐτούς.
 Ποῖον ἐκ τῶν δύο:
 ἐὰν ἀποδημήσῃς εἰς τὴν Θεσσαλίαν,
 θὰ φροντίσουν,
 ἐὰν δὲν ἀποδημήσῃς
 εἰς τὸν Ἄδην,
 δὲν θὰ φροντίσουν;
 Ἄν βέβαια ἀξίζουσιν τίποτε αὐτοί,
 οἱ ὅποιοι ἰσχυρίζονται
 ὅτι εἶναι φίλοι σου,
 πρέπει φυσικὰ νὰ φαντάζεσαι
 (ὅτι θὰ φροντίσουν)».

Γραμματικά—Σημασιολογικά.—*παραβάς* μετ. ἄορ. β' τοῦ *πα-
 ραβαίνω*. *ἐργάσει* μέλλ. τοῦ *ἐργάζομαι* (β' πρόσ.). *ἀπολέσει* ἀπαρ. ἄορ.
 α' τοῦ *ἀπόλλυμι*. *ἐγγύτατα* ἐπίρρ. ὑπερθ. βαθ. *ἐγγύς*—*ἐγγυτέρω* ἢ *ἐγγύτερον*
 ἢ *ἐγγιον*—*ἐγγυτάτω* ἢ *ἐγγύτατα* ἢ *ἐγγιστα*). *Θήβαζε*—*Μεγαράδε* τοπικὰ ἐπίρρ.
 τῆς εἰς τόπον κινήσεως. *ἤξει* μέλλ. τοῦ *ἤκω*. *ὑποβλέπονται* μ. μέλλ. ἔνερ.
 σημ. τοῦ *ὑποβλέπω* (=βλέπω μὲ ὑποπτον βλέμμα), *ὑπέβλεπον*, *ὑποβλέπο-*
μαι, *ὑπέβλεψα*. *δόξειεν* εὐκτ. ἄορ. τοῦ *δοκῶ*. *νέων* οὐσ. *φεύξει* μέλλ. τοῦ
φεύγω (β' πρόσ.), *ἔφενυγον*, *φεύξομαι* καὶ *φενξομαι* (δωρικός). *ἔφενυγον*,
πέφενυγα, *ἐπεφεύγειν*. *ἀναισχυντήσεις* μέλλ. τοῦ *ἀναισχυντέω*-*ῶ*=δὲν ἐν-
 τρέπομαι. *οἶσι* ἔνεστ. τοῦ *οἶσμαι* (β' πρόσ.). *ἀσχημον* (=ἀπρεπὲς) οὐδ. ἐπιθ.
 (δ, ἢ *ἀσχήμων*, τὸ *ἀσχημον*). *φανείσθαι* ἀπαρ. μέλλ. τοῦ *φαίνομαι*. *ἀπα-*
ρεῖς μέλλ. τοῦ *ἀπαίρω* (=ἀναχωρῶ). *ἀπῆρον*, *ἀπαρῶ*, *ἀπῆρα*, *ἀπῆρα*,
ἀπῆρκειν. *περιθέμενος* μετ. ἄορ. β' τοῦ *περιτίθεμαι*=ἐνδύομαι. *εἰώθα-*
σιν παρακ. μὲ σημ. ἔνεστ. τοῦ *εἰώθα* (=συνηθίζω), *εἰώθειν*. *ἔρει* μέλλ.
 τοῦ *λέγω*, *ὑπέρχομαι*=κολακεύω. *βιώσει* μέλλ. τοῦ *ζῶ*. *εὐωχοῦμενος* μετ.

ένεσ. τοῦ εὐωχοῦμαι (=μετέχω εἰς συμπόσια, τρώγω καὶ πίνω), εὐωχούμην, εὐωχήσομαι, εὐωχήθη. πού έρωτ. έπίρρ. άγαών μετ. άορ β' τοῦ άγω. αὐτοῦ τοπικόν έπίρρ. βέλτιον έπίρρ. συγκρ. βαθ. (καλῶς—βέλτιον—βέλτιστα). θρέπονται—παιδεύονται μέσ. μέλλ. μέ παθ. σημ. τῶν ρημ. τρέφομαι καὶ παιδεύομαι. ξυνόντος (συνόντος) μετ. ένεσ. τοῦ ξύνειμι =συναναστρέφομαι, έπικοινωνῶ. γάρ αίτιολογικῆς καὶ ὄχι βεβαιωτικῆς σημασίας. έπιμελήσομαι μέλλ. τοῦ έπιμελοῦμαι.

Συντακτικά.—**παραβάς**—έξαμαρτάνων ὑποθ. μετ. τί... έργάσει πλαγία έρωτημ. πρότ. έκ τοῦ σκόπει. άγαθόν—σαυτὸν άντικ. ὅτι κινδυνεύουσι είδ. πρότ. ὡς ὑποκ. τῆς άπροσ. φράσεως δῆλόν (έστι). φεύγειν—στερηθῆναι—άπολέσαι άντικ. (τελ. άπαρ.). οἱ έπιτεῆδειοι ὑποκ. ρήμ. καὶ άπαρ. (ταυτοπροσωπία). αὐτοὶ κατηγ. διορ. τῆς πόλεως άντικ. αὐτός κατηγορ. διορ. **έάν έλθῆς** (ὑπόθ.)+**ἤξεις** (άπόδ.)=ὑποθ. λόγος δ' είδους δηλῶν τὸ προσδοκώμενον. τι μετριάζει τὴν σημασίαν τοῦ σχεδόν. **Θῆβαζε ἢ Μεγαράδε** έπεξήγησις τοῦ τινά πόλεων. πολέμιος κατηγ. τούτων γεν. κτητική. τῆ πολιτεία δοτ. άντικ. εἰς τὸ πολέμιος. ὅσοι περ κῆδονται άναφ. πρότ. τῶν πόλεων άντικ. αὐτῶν γεν. κτητική. ἠγούμενοι αίτιολ. μετ. σε άντικ. διαφθορέα κατηγ. τῶν νόμων γεν. άντικειμ. τοῖς δικασταῖς δοτ. χαριστική. ὡστε δοκεῖν συμπερ. άπσρεμφ. πρότ. (τοὺς άνθρώπους). ένν. ὡς ὑποκ. **δικάσαι** άντικ. (είδ. άπαρ.) έκ τοῦ δοκεῖν. τὴν δίσυστοιχόν άντικ. **ὅστις νόμων διαφθορεὺς**. άναφ. ὑποθ. πρότ. ὡς ὑποκ. **κηντοῦ δόξειεν άν. εἶναι** άντικ. (είδ. άπαρ.). διαφθορεὺς... κατηγ. νέων—άνθρώπων γεν. άντικ. τοῦ διαφθορεὺς. **εὐνομουμένας** έπιθ. μετ. τῶν άνδρῶν γεν. διαίρετ. ποιοῦντι ὑποθ. μετ. **έσται άξιον** άπρὸσ. φράσις. σοι δοτ. προσωπική. **ζῆν** ὑποκ. τούτοις άντικ. **διαλεγόμενος** κατηγορ. μετ. έκ τοῦ **άναισχυντήσεις. τίνας λόγους** σύστ. άντικ. τοῦ έννοουμένου (λέγων). **οὕσπερ ένθάδε** (έλεγες) άναφ. πρότ. ὡς ἡ άρετή... είδ. πρότ. ὡς έπεξήγησις τοῦ **οὕσπερ λόγους. πλείστου** γεν. άξίας. **άξιον** κατηγ. τοῖς ανθρώποις δοτ. άντικειμ. εἰς τὸ **άξιον. φανεῖσθαι**, άντικ. (είδ. άπαρ.) έκ τοῦ **οἶει. ὄν** κατηγ. μετ. έκ τοῦ **φανεῖσθαι** (τὸ πρᾶγμα) ὑποκ. **άσχημον** κατηγ. **οἶεσθαι** ὑποκ. τοῦ άπροσ. **χρη. άν ακούοιεν** δυνητική εὐκτ. μέ μελλοντικήν σημ. (=ακούσονται). σου άντικ. ὡς... **άπεδίδρασκες** πλαγία έρωτημ. πρότ. έκ τοῦ **ακούοιεν. περιθήμενος—λαβῶν—μεταλλάξας** χρον. μετ. ἡ **διφθέραν** έπεξήγησις τοῦ **σκευήν. οἶα... εἰώθασιν** άναφ. πρότ. **ένσκευάζεσθαι** άντικ. (τελ. άπαρ.) έκ τοῦ **εἰώθασιν. οἱ άποδιδράσκοντες** έπιθ. μετ. **ὅτι δέ γέρων...** είδ. πρότ. ὡς άντικ. τοῦ **έρεῖ. γέρων** παράθεσις εἰς τὸ ὑποκ. (σὺ) καὶ έπιθ. διορ. εἰς τὸ **άνῆρ. σμικροῦ χρόνου ὄντος** γεν. **άπόλυτος** ένδοτική. **χρόνου** ὑποκ. **σμικροῦ** έπιθ. διορ. **λοιποῦ** κατηγ. **τῷ βίῳ** δοτ. άντικ. εἰς τὸ **λοιποῦ ὄντος. ὡς τὸ εἶκος** (έστι) άναφ. πρότ. **έπιθυμεῖν** άντικ. (τελ. άπαρ.) έκ τοῦ **έτόλμησας. ζῆν** άντικ. (τελ. άπαρ.) έκ τοῦ **έπιθυμεῖν. παραβάς** χρον. μετ. **οὐδεὶς ὅς έρεῖ=οὐδεὶς έσται, ὅς έρεῖ. άν μή λυπῆς** (ὑπόθ.)+**ἴσως** (οὐδεὶς έρεῖ) άπόδ.=ὑπόθ. λόγος δ' είδους δηλῶν τὸ προσδοκώμενον. **εἰ δέ μή** (=άν δέ τινα λυπῆς). **σαυτοῦ** γεν. τῆς άξίας. **ὑπερχόμενος—δουλεύων—ποιῶν—εὐωχούμενος** τροπ. μετ. **τί ποιῶν...** (βιώσει). **έπι δειῖπον** έμπρόθ. διορ. σκοποῦ. **άποδεδημηκῶς** αίτιολογ. μετ. **ὑποκειμενικῆς κρίσεως. οἱ περὶ δικαιοσύνης** έπιθ. διορ. **ἡμῖν** δοτ. ἠθική. **τῶν παιδῶν ένεκα** τελικόν αίτιον. **ζῆν** άντικ. (τελ. άπαρ.) έκ τοῦ **βούλει. ἴνα...** παιδεύσης τελική πρότ. **άγαών** ὑποθ. μετ. **ποιήσας** χρον. μετ. ἡ καὶ τροπική. **ξένους** κατηγ. **ἴνα...** **άπολεύσῃ** τελική πρότ. **τοῦτο.—σοῦ** άντικ. **ἡ τοῦτο μέν οὐ** (παίσονται). **τρέφόμενοι** τροπ. μετ. **ζῶντες** γεν. **άπόλ. ὑποθ. μή ξυνόντος** γεν. **άπόλυτος** ένδοτική. **αὐτοῖς—αὐτῶν** άντικ. **έάν άποδημήσης** (ὑποθ.)+**έπιμελήσονται** (άποδ.)=ὑποθ. λόγος δ' είδους δηλῶν τὸ προσδοκώμενον. **εἰς** (οἶκον) **ἄδον** έμπρόθ. διορ. τῆς εἰς τόπον κινήσεως. **εἴπερ ὄφελός έστι** (ὑπόθ.)+**χρη. οἶεσθαι** (άπόδ.)=ὑποθ. λόγος α' είδους δηλῶν τὸ πραγματικόν. **αὐτῶν** γεν. ὑποκειμ. **τῶν φασκόν**.

των ἐπιθ. μετ. σοι δοτ. ἀντικ. εἰς τὸ τῶν ἐπιτηδείων κατηγ. οἶεσθαι ὑποκ. τοῦ χρῆ δηλ. ἐπιμελήσεσθαι αὐτοὺς τῶν σῶν παίδων.

Σχήματα λόγου.— εἰς τῶν ἐγγύτατά τινα πόλεων (ὑπερβατόν): εἰς τινα τῶν πόλεων τῶν ἐγγύτατα (οὐσῶν). οὐσπερ ἐνθάνδε (ἐξ ἀναλόγου) ἐνν. ἔλεγες. τὸ τοῦ Σωκράτους πρᾶγμα (περίφρασις)=ὁ Σωκράτης. καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ τὰ νόμιμα καὶ οἱ νόμοι (πολυσύνδετον). οἶεσθαί γε χρῆ (βραχυλογία) ἐνν. ἄσχημον ὄν φανεῖσθαι τὸ τοῦ Σ. πρᾶγμα: συνήθης εἰς διαλόγους ἀπάντησις ἀπαρεῖς δηλ. πόδα (μεταφορὰ) ἐκ τῶν πλοίων. εἰ δὲ μὴ (βραχυλογία)=ἄν δὲ τινα λυπῆς. ἵνα ἀπολαύσωσι (πικροτάτη εἰρωνεία). πότερον εἴαν (ἀσύνδετον)=πότερον δέ, εἴαν εἰς Θεσ... χάριν ἐμφάσεως. οἶεσθαί γε χρῆ (βραχυλογία)=ἐπιμελήσεσθαι αὐτοὺς τῶν σῶν παίδων.

Πραγματικά.— σκόπει ἤδη ὁ Σωκρ. ἀποδεικνύει. ὅτι καὶ πρακτικῶς ἡ ἀπόδρασις ἀποβαίνει ὄνωφελής. ἐπιτηδείους πάντες οἱ φίλοι τοῦ οἱ συνεργοῦντες διὰ τὴν ἀπόδρασιν. φεύγειν—οὐσίαν ἀπολέσαι συνήθεις τιμωρία τῶν ὑποβοηθούτων τὴν ἀπείρασιν. Θήβαζε—Μεγαράδε ἀμφότεραι αἱ πόλεις ἐμακαρίζοντο ὑπὸ τοῦ Σωκρ., διότι, μολονότι ἐκυβερνῶντο ὀλιγαρχικῶς, εἶχον ἰσονομίαν, καλὴν διοίκησιν καὶ ἀκμήν. Τέκνα τῶν Θηβῶν ἦσαν ὁ Ἐπαμεινώνδας καὶ ὁ Πελοπίδας. τὴν δόξαν δηλ. τῶν ἀνθρώπων. τὸ τοῦ Σωκράτους πρᾶγμα ἡ πρᾶξις, ἡ συμπεριφορὰ τοῦ Σωκρ. εἰς Θετταλίαν. ἀταξία, ἀκολασία... ἀνάξια σαυτοῦ. Παροιμιώδης κατέστη κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τῶν Θεσσαλῶν ὁ ἀκόλαστος βίος, ἡ ἀπάτη, ἡ ἀπιστία, ἡ σπατάλη, ὡς μνημονεύει καὶ ὁ Δημοσθ. ἐν τῷ Α' Ὀλυμπιακῷ (κεφ. 22) ἀπιστοτὰ Θετταλῶν δῆπου φύσει καὶ αἰεὶ πᾶσιν ἀνθρώποις». Τοῦτο ὠφείλετο ἀφ' ἐνός μὲν εἰς τὴν διαφθοράν τῶν εὐγενῶν χωροδεσποτῶν καὶ λοιπῶν ἰσχυρῶν τῆς χώρας, ἀφ' ἐτέρου δὲ εἰς τὰς συνεχεῖς ἐξωτερικὰς ἐπεμβάσεις. διφθέρα 1) δέρμα ζώου κατειργασμένον, χρησιμοποιούμενον ὡς χάρτης πρὶν ἢ ἐφευρεθῆ ὁ πάπυρος (κοινῶς δεφτέρι) καὶ 2) δερμάτινον ἔνδυμα (μηλωτή, προβιά) χρησιμοποιούμενον ὡς φόρεμα τῶν ποιμένων καὶ πτωχῶν χωρικῶν ἢ καὶ ὡς ὑπόδησις (κοινῶς γουρουνοτσάρουχα). σχῆμα μεταλλάξας ἐννοεῖ τὴν ἀλλοίωσιν τοῦ προσώπου. χρώματος, τριχῶν, πώγωνος, στάσεως τοῦ σώματος κ.λ. π., ὅσα καὶ σήμερον μεταχειρίζονται δραπέται, ἐπαῖται κλπ. ἢ εὐωχούμενος οἱ Θεσσαλοὶ διεκρίνοντο καὶ διὰ τὴν πολυφαγίαν τῶν ἐπομένων ὁ Σ. ὑπεχρεοῦτο, διὰ νὰ μὴ δυσαρεστήσῃ αὐτοὺς, νὰ ὀμιλῇ μόνον περὶ δείπνων. ἡμῖν ἔσονται ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας κλονίζεται ὀλόκληρον τὸ οἰκοδόμημα τῆς Σωκρ. διδοσκαλίας περὶ ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης, ὁ δὲ ἠθικὸς καὶ πνευματικὸς αὐτοῦ βίος καταπίπτει εἰς ἐρείπια. ἀλλὰ δὴ τῶν παίδων ἤδη ἀνασκευάζεται τὸ ἰσχυρότερον περὶ παίδων ἐπιχείρημα τοῦ Κρίτωνος.

Νόημα.—Οἱ νόμοι ἐξακολουθοῦν ὀμιλοῦντες καὶ τονίζοντες, ὅτι ἡ μελετωμένη ἀπόδρασις αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ὡς πρᾶξις εἶναι καὶ ἀδικος, ἀλλὰ ταυτοχρόνως καὶ ἐπιβλαβὴς διὰ τοὺς φίλους τοῦ, οἱ ὅποιοι θὰ κινδυνεύσουν νὰ ἐξορισθοῦν καὶ νὰ χάσουν τὴν περιουσίαν τῶν. Ἄλλὰ καὶ διὰ τὸν Σωκράτην ἡ ἀπόδρασις θὰ ἔχη δυσαρέστους συνεπειάς, διότι, εἴαν π.χ. μεταβῆ εἰς τὰς Θήβας ἢ τὰ Μέγαρα, περὶ τῶν ὁποίων ἄλλοτε ἔλεγεν, ὅτι καλῶς κυβερνῶνται, θὰ ἀντιμετωπισθῆ ὡς ἐχθρὸς τῆς πολιτείας τῶν, ὡς λιποτάκτης τῶν νόμων τῆς πατρίδος τοῦ καὶ διαφθορεὺς τοῦ ρυθμοῦ αὐτῆς καὶ θὰ ἐνισχύσῃ τὴν πεποίθησιν τῶν. ὅτι ὀρθῶς ἐδίκασαν οἱ δικασταί. Ἐπίσης δὲν θὰ θεωρηθῆ καὶ ὡς διαφθορεὺς τῶν νέων καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων, ἐφ' ὅσον ὑπῆρξε διαφθορεὺς τῶν νόμων; Καὶ δὲν θὰ συναναστρέφεται τοὺς ἐντίμους καὶ

χρηστούς πολίτας—διότι δέν θά δύναται νά τοὺς ἀποφύγη—καὶ θά συζητῆ μετ' αὐτῶν ἀναισχύντως περὶ ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος κατεπάτησεν ὅλα αὐτὰ διὰ νά περισώσῃ τὸ σαρκίον του, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θά εἶναι ἐπονείδιστον καὶ ἀνάξιον τῆς φήμης ἑνὸς Σωκράτους; Ἐπειδὴ λοιπὸν δέν θά δύναται νά ζῆσῃ τοιαύτην ἐλευθέρην ζωὴν, πολὺ συντόμως θά ἀπέλθῃ, διὰ νά μεταβῆ πρὸς τῶν φίλων τοῦ Κρίτωνος εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ὅπου ὑπάρχει μεγάλη ἀκαταστασία καὶ ἀκολασία καὶ ἐκεῖ ἴσως εὐχαρίστως θά τὸν ἤκουον διηγούμενον μὲ ποῖον γελοῖον τρόπον ἐδραπέτευσεν, ἀφοῦ ἐνεδύθη ξένα ροῦχα ἢ δέρματα ζώου ἢ ὅ,τι ἄλλο ἐνδύονται συνήθως οἱ δραπέται. Ἐάν δέ ἐκεῖ δέν στενοχωρήσῃ κανένα, δέν ὑπάρχει κίνδυνος νά παρατηρηθῆ, διότι εἰς τοιαύτην ἡλικίαν ἐπεχείρησε τοιαύτην πρᾶξιν, παραβάς ὀψίστους νόμους, ἐνῶ ἀντιθέτως θά κινδυνεύσῃ νά ἀκούσῃ πολλὰ ἀνάξια τοῦ ὀνόματός του; Ἡ ζωὴ του κατ' ἀνάγκην θά εἶναι ταπεινὴ καὶ δουλοπρεπὴς καὶ θά θεωρηθῆ ἢ εἰς Θεσσαλίαν ἀποδημία του, ὡς γενομένη χάριν συμποσίων καὶ διασκεδάσεων. Καὶ τότε τί θά γίνουσι οἱ περίφημοι ἐκεῖνοι λόγοι περὶ δικαιοσύνης καὶ ἀρετῆς; Ὅσον ἀφορᾷ διὰ τὸ ζήτημα τῆς μορφώσεως τῶν τέκνων, ὁ Σωκράτης θά διαπράξῃ μεγαλυτέραν ἀδικίαν, διότι, ὀδηγῶν αὐτὰ εἰς τὴν Θεσσαλίαν, καὶ θά τὰ ἐκπατρίσῃ καὶ θά τὰ καταστήσῃ ἀπαίδευτα καὶ ἀκόλαστα, ὅπως θά εἶναι καὶ τὸ περιβάλλον των, ἐκτὸς ἐάν νομίζῃ, ὅτι οἱ φίλοι του θά μεριμνήσουν διὰ τὴν παιδευσίν των ἐκεῖ καὶ δέν θά ἔμερίμνων, ἂν εὐρίσκοντο εἰς Ἀθήνας ὄρφανὰ τὰ παιδιά του μετὰ τὴν θανατικὴν του καταδίκην.

Ὁ Σωκράτης θά πρέπη νά πιστεύῃ, ὅτι εἰς οἵανδήποτε περίπτωσιν οἱ φίλοι του θά ἐκτελέσουν τὸ καθῆκον των, ἐάν βέβαια εἶναι φίλοι πραγματικοί.

Περίληψις.—Ὁ Σωκράτης διὰ τοῦ στόματος τῶν Νόμων ἀνασκευάζει τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Κρίτωνος, ὅσον ἀφορᾷ εἰς ἑαυτὸν, φίλους καὶ τέκνα του, ἀπαριθμῶν τὰ ἐπιβλαβῆ ἀποτελέσματα τῆς σχεδιαζομένης δραπέτευσέως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 16.

« Ἄλλ', ὦ Σώκρατες,
πειθόμενος ἡμῖν
τοῖς σοῖς τροφεῦσι
μήτε παῖδας
περὶ πλείονος ποιοῦ
μήτε τὸ ζῆν
μήτε ἄλλο μηδὲν
πρὸ τοῦ δικαίου,
ἵνα εἰς Ἀδου ἐλθῶν
ἔχῃς πάντα ταῦτα
ἀπολογήσασθαι
τοῖς ἐκεῖ ἄρχουσιν·
οὔτε γὰρ ἐνθάδε φαίνεται

πράττοντι ταῦτα
ἄμεινόν σοι εἶναι
οὔδὲ δικαιότερον

« Ἐμπρὸς λοιπὸν, Σωκράτη,
ἀφοῦ ὑπακούσης εἰς ἡμᾶς
τοὺς ἀνατροφεῖς σου
μήτε παιδιά
νά θέτῃς εἰς ἀνωτέραν μεῖραν
μήτε τὴν ζωὴν
μήτε τίποτε ἄλλο
ἀπέναντι τῆς δικαιοσύνης,
ἵνα, ὅταν ἔλθῃς εἰς τὸν Ἀδην,
δύνασαι ὅλα αὐτὰ
νά ἀπολογηθῆς
εἰς τοὺς ἐκεῖ ἄρχοντας·
διότι οὔτε εἰς τὸν παρόντα βίον
[φαίνεται,

ἐάν πράττῃς αὐτὰ,
ὅτι εἶναι διὰ σέ καλὸν
οὔτε δίκαιον

οὐδὲ ὀσιώτερον,
οὐδὲ ἄλλω οὐδενὶ τῶν σῶν,

οὔτε ἐκεῖσε ἀφικομένω
ἄμεινον ἔσται.
ἀλλὰ νῦν μὲν
ἄπει ἡδικημένος,
ἐὰν ἀπίης,
οὐχ ὕφ' ἡμῶν τῶν νόμων,
ἀλλὰ ὑπ' ἀνθρώπων,
ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς

ἀνταδικήσας τε
καὶ ἀντικακουργήσας
οὕτως αἰσχυρῶς,
παραβάς
τὰς σαυτοῦ ὁμολογίας τε
καὶ ξυνθήκας
τὰς πρὸς ἡμᾶς
καὶ κακὰ ἐργασάμενος τούτους,
οὔς ἤκιστα ἔδει
(κακὰ ἐργάσασθαι),
σαυτόν τε
καὶ φίλους καὶ πατρίδα
καὶ ἡμᾶς, ἡμεῖς τε
χαλεπανοῦμέν σοι
ζῶντι
καὶ ἐκεῖ οἱ ἡμέτεροι ἀδελφοί
οἱ ἐν Ἄδου νόμοι

οὐκ εὐμενῶς σε ὑποδέξονται,
εἰδότες,
ὅτι καὶ ἡμᾶς ἐπεχείρησας
ἀπολέσαι
τὸ σὸν μέρος.
ἀλλὰ (δρα)
μὴ σε πείσῃ Κρίτων
ποιεῖν ἃ
λέγει μᾶλλον
ἢ (ἃ λέγομεν) ἡμεῖς»

οὔτε θεοσεβές,
οὔτε διὰ κανένα ἄλλον ἀπὸ τοὺς ἰ-
[δικούς σου

οὔτε ἐκεῖ, ὅταν μεταβῆς,
θὰ εἶναι καλόν.
Ἄλλὰ τώρα μὲν
θὰ ἀπέλθῃς ἀδικημένος,
ἐὰν ἀπέλθῃς,
ὄχι ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς νόμους,
ἀλλὰ ἀπὸ ἀνθρώπους·
ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς (ἀπὸ τὸ δεσμοτή-
[ριον),

ἀφοῦ ἀνταποδώσῃς τὴν ἀδικίαν
καὶ (ἀφοῦ) ἀνταποδώσῃς τὸ κακὸν
τόσον ἀναξιοπρεπῶς,
ἀφοῦ δηλαδὴ παραβῆς
τὰς ἰδικὰς σου ὑποσχέσεις
καὶ τὰς συμφωνίας,
τὰς ὁποίας ἔκαμες μὲ ἡμᾶς
καὶ ἀφοῦ κακοποιήσῃς ἐκείνους,
τοὺς ὁποίους ἐλάχιστα ἔπρεπε
(νὰ κακοποιήσῃς),
δηλαδὴ καὶ τὸν ἑαυτόν σου
καὶ τοὺς φίλους καὶ τὴν πατρίδα
καὶ ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς
θὰ ὀργιζώμεθα ἐναντίον σου
ἐν ὄσφ ζῆς
καὶ ἐκεῖ οἱ ἰδικοὶ μας ἀδελφοί,
δηλαδὴ οἱ νόμοι,
οἱ ὁποῖοι (ἰσχύουν) εἰς τὸν Ἄδην,
θὰ σὲ ὑποδεχθοῦν ὄχι μὲ εὐμένειαν,
ἐπειδὴ γνωρίζουν,
ὅτι καὶ ἡμᾶς ἐπεχείρησες
νὰ καταλύσῃς,
ὅσον ἐξηρτᾶτο ἀπὸ σέ.
(Πρόσεχε) λοιπόν,
μήπως σὲ πείσῃ ὁ Κρίτων
νὰ κάμῃς αὐτά, τὰ ὁποῖα
λέγει (αὐτός) μᾶλλον
παρὰ (ὅσα λέγομεν) ἡμεῖς».

Γραμματικὰ—Σημασιολογικά.—ποιοῦ προστ. ἐνεσ. τοῦ ποιοῦ-
μαι (περὶ πλείονος ποιοῦμαι=θέτω εἰς ἀνωτέραν μοῖραν). ἄμεινον ἐπιθ.
συγκρ. βαθ. (ἀγαθός—ἀμείνων—ἄμεινον—ἀριστος). ἀφικομένω μετ. ἀορ.
β' τοῦ ἀφικνοῦμαι. ἡδικημένος μετ. παρακ. τοῦ ἀδικεῖν. ἄπει μέλλων
τοῦ ἀπέρχομαι. (β' πρόσ.). ἀπίης ὑποτ. ἐνεσ. τοῦ ἀπέρχομαι. χαλεπανοῦ-

μεν μέλλ. τοῦ χαλεπαίνω (=ὀργίζομαι), ἐχαλέπαινον, χαλεπανῶ, ἐχαλέπηνα. εἰδότες μετ. παρακ. με σημ. ἐνεσ. τοῦ οἶδα=γνωρίζω.

Συντακτικά.—πειθόμενος χρόν. μετ. ἡμῖν ἀντικ. τοῖς σοῖς τροφεῦσι παράθεσις. πρὸ τοῦ δικαίου β' ὄρος συγκρίσεως. εἰς (οἶκον) Ἄδου ἐμπρόθ. διορ. τῆς εἰς τόπον κινήσεως. ἐλθὼν χρόν. μετ. ἀπολογήσασθαι (ἀντικ. τελ. ἀπαρ.) ἐκ τοῦ ἔχης. ταῦτα—τοῖς ἄρχουσιν ἀντικ. σοι δοτ. προσωπ. τοῦ ἄμεινον. εἶναι ὑποκ. τοῦ φαίνεται (ἀπρόσ.). πράττοντι ὑποθ. μετ. ἄμεινον κατηγ. δικαιότερον—δσιώτερον κατηγ. διασαφηνίζοντα τὸ ἄμεινον: τὰ συγκριτικά ἐπέχουν θέσιν θετικῶν (ἀγαθὸν—δίκαιον—δσιον). τῶν σῶν γεν. διαιρετική. οὐδενὶ δοτ. προσ. ἀφικομένῳ χρόν. μετ. ἄμεινον κατηγ. ἠδικημένος τροπική μετ. (κατ' ἄλλους κατηγορηματική). ἐὰν ἀπίης (ὑπόθ.)—ἄπει (ἀπόδ.)=ὑπόθ. λόγος δ' εἶδους δηλῶν τὸ προσδοκώμενον, διότι οἱ νόμοι δὲν γνωρίζουν τί θὰ ἀποφασίσῃ τελικῶς ὁ Σωκράτης. ἀνταδικήσας—ἀντικακουργήσας χρόν. μετ. παραβάς—ἐργασάμενος χρόν. μετ. ὡς ἐπεξήγησις τῶν δύο προηγουμένων μετοχῶν, δι' ὅ και ἐτέθησαν ἀσυνδέτως. κακὰ α' ἀντικ. σύστοιχον τούτους β' ἀντικ. οὗς ἤκιστα... ἀναφ. πρότ. (ἐργάσασθαι) ἐνν. ὡς ὑποκ. τοῦ εἶδει. οὗς α' ἀντικ. (κακὰ) β' ἀντικ. σαυτὸν καὶ φίλους καί... ἀντικ. ὡς ἐπεξήγησις εἰς τὸ τούτοις. σοι ἀντικ. ζῶντι χρόν. μετ. οἱ ἐν Ἄδου νόμοι ἐπεξήγησις τοῦ ἡμέτεροι ἀδελφοί. εἰδότες αἰτιολογ. μετ. δετ. καί... εἶδ. πρότ. ὡς ἀντικ. τοῦ εἰδότες. ἀπολέσαι ἀντικ. (τελ. ἀπαρ.). ἡμᾶς ἀντικ. τοῦ ἀπολέσαι. τὸ σὸν μέρος. αἰτ. τοῦ κατὰ τι. μὴ πείσῃ ἐνδοιαστική πρότ. ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ ἐννοουμένου ρήματος δρα. ἃ λέγει ἀναφ. πρότ. ὡς ἀντικ. τοῦ ποιεῖν. ἢ ἡμεῖς β' ὄρος συγκρ. ἢ (ἃ) ἡμεῖς (λέγομεν).

Σχήματα λόγου.— μήτε .. μήτε... μήτε (πολυσύνδετον). οὐδέ... οὐδέ... οὐδέ... (πολυσύνδετον). ἄπει—ἀπίης (ἐπαναφορά). σαυτὸν τε καὶ φίλους καὶ πατρίδα καὶ ἡμᾶς (πολυσύνδετον). οὐκ εὐμενῶς (λιτότης).

Πραγματικά.—εἰς Ἄδου ἐλθὼν ὅ,τι ἐδῶ κρίνεται δίκαιον ἢ ἄδικον, καὶ ἐκεῖ θὰ κριθῇ ὁμοίως, δηλ. τὸ ἀνταδικεῖν καὶ ἐπὶ γῆς καὶ εἰς τὸν Ἄδην θὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἄδικον. πάντα ταῦτα ἀπολογήσασθαι μᾶς ὑπενθυμίζει τὴν ὠραιότεραν χριστιανικὴν εὐχὴν «Χριστιανὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς, ἀνώδυνα, ἀνεπαίσχυντα, εἰρηνικὰ καὶ καλὴν ἀπολογία...». τοῖς ἐκεῖ ἄρχουσιν Ὡς ἄρχοντες τοῦ Ἄδου καὶ κριταὶ τῶν νεκρῶν ἐκρίθησαν διὰ τὴν σοφίαν καὶ τὴν δικαιοσύνην των ὁ Αἰακός, ὁ Μίνως καὶ ὁ Ραδάμανθυς. Ἐπίσης ἀναφέρεται καὶ ὁ Τριπτόλεμος (Ἀπολ. κεφ. 32).

Νόημα.— Οἱ Νόμοι, τελειώνοντες τὸν διάλογον πρὸς τὸν Σωκράτην, συνιστοῦν ἀπόρριψιν τῶν συμβουλῶν τοῦ Κρίτωνος, ὑπακοὴν εἰς αὐτούς, οἱ ὅποιοι εἶναι ἀνατροφεῖς του, καὶ ἀδιαφορίαν διὰ τὰ τέκνα του, τὴν ζωὴν του καὶ πᾶν ἀντιτιθέμενον πρὸς τὸ δίκαιον, διὰ νὰ ἔχη καὶ εἰς τὸν Ἄδην ἐνώπιον τῶν ἐκεῖ δικαστῶν καλὴν ἀπολογία.

Αἱ διδόμεναι συμβουλαὶ παρὰ τοῦ Κρίτωνος εἶναι ἀνωφελεῖς, ἄδικοι καὶ ἀνίεροι καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν του καὶ τοὺς ἰδικούς του ὄχι μόνον εἰς τὴν παρούσαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν.

Ἡ θανατικὴ του καταδίκη θὰ θεωρηθῇ ὡς ἔργον τῶν ἀνθρώπων καὶ ὄχι τῶν Νόμων, ἐνῶ ἡ ἀπόδρασις συνεπάγεται κατάλυσιν τῶν Νόμων, παράβασιν συμφωνιῶν, ἀθέτησιν ὑποχρεώσεων πρὸς τὸν ἑαυτὸν του, τοὺς φίλους καὶ τὴν πατρίδα του καὶ τέλος τιμωρίαν ἐδῶ εἰς τὴν ζωὴν καὶ ἐκεῖ εἰς τὸν Ἄδην.

Περίληψις.— Ἐν ἐπιλόγῳ οἱ Νόμοι συγκεφαλαιοῦν τὰ κατὰ τῆς ἀποδράσεως ἐπιχειρήματα καὶ προτρέπουν τὸν Σωκράτην νὰ ὑπακούῃ εἰς αὐτούς.

Δ' ΕΞΟΔΟΣ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 17.

Ταῦτα, ὦ φίλε ἑταῖρε Κρίτων,
εὖ ἴσθι, ὅτι ἐγὼ
δοκῶ ἀκούειν,
ὥσπερ δοκοῦσιν
οἱ κορυβαντιῶντες

ἀκούειν τῶν αὐλῶν,
καὶ ἐν ἔμοι αὕτη ἡ ἡχὴ
τούτων τῶν λόγων βομβεῖ
καὶ ποιεῖ μὴ δύνασθαι
ἀκούειν τῶν ἄλλων·
ἀλλὰ ἴσθι,
ὅσα γε τὰ νῦν ἔμοι δοκοῦντά
(ἐστίν),
ἐὰν λέγῃς παρὰ ταῦτα,
μάτην ἐρεῖς.
ὅμως μέντοι, εἰ οἶει
πλέον ποιήσῃν τι,
λέγε.

ΚΡ. Ἄλλ', ὦ Σώκρατες,
οὐκ ἔχω λέγειν.

ΣΩΚ. Ἐὰ τοίνυν, ὦ Κρίτων,
καὶ πράττωμεν ταύτη,
ἐπειδὴ ταύτη ὁ θεὸς ὑφηγεῖται.

Αὐτά, ἀγαπητέ μου φίλε Κρίτων,
γνώριζε καλῶς, ὅτι ἐγὼ
νομίζω ὅτι ἀκούω,
ὅπως ἀκριβῶς νομίζουν
οἱ τελοῦντες τὰς ἐορτάς τῶν Κορυ-
[βάντων

ὅτι ἀκούουν τοὺς αὐλοῦς,
καὶ ἐντός μου αὐτὸς ὁ ἦχος
τῶν λόγων τούτων βουτίζει
καὶ (μέ) κάμνει νὰ μὴ δύναμαι
νὰ ἀκούω τοὺς ἄλλους (λόγους)
γνώριζε λοιπόν.

κατὰ τὴν γνώμην τοῦλάχιστον, τὴν
ὁποίαν τώρα ἔχω,
ἐὰν λέγῃς ἀντίθετα πρὸς αὐτὰ
εἰς μάτην θὰ εἴπῃς.
Ἄλλ' ὅμως, ἐὰν νομίζῃς,
ὅτι θὰ κατορθώσῃς τίποτε,
λέγε.

Μάλιστα, Σωκράτη,
δὲν δύναμαι νὰ λέγω (τίποτε).

Ἄφησε λοιπόν, Κρίτων,
καὶ ἄς κάμωμεν ἔτσι,
ἀφοῦ ἔτσι ὁ θεὸς ὑποδεικνύει.

Γραμματικά—Σημασιολογικά.— ἴσθι προστ. ἔνεσ. τοῦ οἶδα= γνῶριζω. κορυβαντιῶντες μετ. ἔνεσ. τοῦ κορυβαντιάω· ὦ=τελῶ τὰς ἐορτάς τῶν Κορυβάντων. ἔα προστ. ἔνεσ. τοῦ ἔάω· ὦ=ἀφήνω. ταύτη τροπ. ἐπίρρ.=ἔτσι. ὑφηγεῖται ἔνεσ. τοῦ ὑφηγέομαι· οὔμαι=ὑποδεικνύω.

Συντακτικά.— ὅτι ἐγὼ δοκῶ εἶδ. πρότ. ὡς ἀντικ. τοῦ εὖ ἴσθι. ἀκούειν ἀντικ. (εἶδ. ἀπαρ.) ἐκ τοῦ δοκῶ. ταῦτα ἀντικ. τοῦ ἀκούειν. ὥσπερ... ἀκούειν ἀναφ. πρότ. οἱ κορυβαντιῶντες ὑποκ. (ἐπιθ. μετ.) ἀκούειν ἀντικ. (εἶδ. ἀπαρ.) ἐκ τοῦ δοκοῦσιν. αὐλῶν ἀντικ. τοῦ ἀκούειν (αὐτηκοῖα). ἐν ἔμοι ἐμπρόθ. διορ. τοῦ ἐντός. τῶν λόγων γεν. ὑποκειμ. τοῦ ἡ ἡχὴ. μὴ δύνασθαι ἀντικ. (καθαρόν τελ. ἀπαρ.) ἐκ τοῦ ποιεῖ. (μέ) ὑποκ. τοῦ δύνασθαι (ἑτεροπροσωπία). ἀκούειν ἀντικ. (τελ. ἀπαρ.) ἐκ τοῦ δύνασθαι. τῶν ἄλλων ἀντικ. τοῦ ἀκούειν. (ὅτι) μάτην ἐρεῖς εἶδ. πρότ. ὡς ἀντικ. τοῦ ἴσθι. ὅσα γε... τὰ δοκοῦντά (ἐστίν) ἀναφ. πρότ. παρὰ ταῦτα ἐμπρόθ. διορ. διαφορᾶς. ἐὰν λέγῃς (ὑπόθ.)+ἐρεῖς (ἀπόδ.)=ὑποθ. λόγος δ.

είδους δηλών τὸ προσδοκώμενον. *εἰ οἶε* (ὑπόθ.) + *λέγε* (ἀπόδ.) = ὑποθ. λόγος α' εἰδους δηλών τὸ πραγματικόν. *πράττωμεν* ὑποτακτικὴ βουλητική. *ἐπειδὴ*... *ὑφηγεῖται* αἰτιολ. πρότ.

Πραγματικά.—ὦ φίλε ἑταῖρε ἢ τόσον θλιβερά καὶ βαρεῖα διὰ τὸν Κρίτωνα ἀρνήσις ἀποδράσεως τοῦ Σωκρ. καθίσταται γλυκυτέρα καὶ ἀπαλωτέρα διὰ τῆς φιλικωτάτης καὶ ἐγκαρδίου προσφωνήσεως «*φίλε ἑταῖρε*». *κορυβαντιῶντες* οἱ μιμούμενοι τοὺς Κορύβαντας· οὗτοι δὲ ἐνεφανίζοντο ἄλλοτε μὲν ὡς μυστηριώδεις ὑπάρξεις θεϊκῆς ἢ δαιμονικῆς φύσεως, ἄλλοτε δὲ ὡς ἱερεῖς τῆς Ρέας Κυβέλης, μητρὸς τῶν θεῶν, λατρευομένης ἐν Φρυγίᾳ. Ἐκεῖθεν ἡ λατρεία διεδόθη καὶ εἰς τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα. Κατὰ τὰς ὀργιαστικὰς τελετὰς ἐχόρευον μανιωδῶς ἐνόπλους χοροὺς τῆ συνοδείᾳ αὐλῶν, κυμβάλων καὶ τυμπάνων, ἐκβάλλοντες ἀγρίας κραυγὰς καὶ ποικιλοτρόπως παραφερόμενοι, ὅπως οἱ Δερβίσοι τῶν Τούρκων. Ἡ ἐπίδρασις δὲ τῶν ἤχων καὶ μετὰ τὴν λήξιν τοῦ χοροῦ ἦτο τοιαύτη, ὥστε οὐδὲν πέραν αὐτῶν ἠκούετο. *βομβεῖ* ὁ ἀντίλαλος τῶν νόμων εἶναι τόσον ἔντονος, ὥστε νὰ μὴ ἀκούῃ ὁ Σωκρ. τίποτε ἐκτὸς αὐτοῦ. *ὁ Θεὸς* τὸ θεῖον. Ἔτσι τελειώνει καὶ εἰς τὴν Ἀπολογία, ἐπικαλούμενος τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. *ὑφηγεῖται* ἐκ τούτου δεικνύεται ἡ ἐξαιρετος εὐσέβεια τοῦ Σωκρ. πρὸς τὸ θεῖον. εἰς ὃ παραδίδει τὸν ἑαυτόν του· τὴν εὐσέβειαν ταύτην πολλοὶ ἠμφεσβήτησαν.

Νόημα.—Εἰς τὴν ἐξοδὸν τοῦ διαλόγου ὁ Σωκράτης ἡρέμα ἀποτρέπει εἰς τὸν Κρίτωνα, λέγων ὅτι, ὅπως οἱ Κορυβαντιῶντες δὲν ἀκούουν τίποτε ἄλλο, παρὰ μόνον τοὺς αὐλοὺς, ἔτσι καὶ αὐτὸς δὲν ἀκούει τίποτε ἄλλο, παρὰ μόνον τὴν βοὴν τῶν Νόμων.

Ἐπομένως, ἂν νομίζῃ ὅτι δύναται νὰ εἴπῃ ὁ Κρίτων κάτι καλλίτερον αὐτῶν, ἅς τὸ εἴπῃ, ἄλλως ματαιοπονεῖ.

Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Κρίτων τίποτε δὲν ἔχει νὰ προσθέσῃ, ὁ Σωκράτης συνιστᾷ νὰ πρᾶχθῇ, ὅπως τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ διατάσσει.

Περίληψις.—Ὁ Σωκράτης ἀπορρίπτει τὴν περὶ ἀποδράσεως πρότασιν τοῦ Κρίτωνος.